

Formanden:

Hvis ingen gør indsigelse mod fremme af denne forespørgsel, betragter jeg Tingets samtykke dertil som givet. (Ophold). Det er givet.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Fortsættelse af forespørgsel nr. F 10 [afstemning]:**Forespørgsel til sundhedsministeren [om situationen på sundhedsområdet].**

Af Birthe Skaarup (DF), Kristian Thulesen Dahl (DF), Pia Kjærsgaard (DF), Aase D. Madsen (DF), Inge Refshauge (DF) og Peter Skaarup (DF).

(Forespørgslen anmeldt 31/3 98. Fremme af forespørgslen vedtaget 3/4 98. Første del af forespørgslen (forhandlingen) foretaget 12/6 98. Forslag til vedtagelse nr. V 17 fremsat 12/6 98 af Birthe Skaarup (DF)).

Formanden:

Forhandlingen blev afsluttet, og vi går derfor straks til afstemning.

Afstemning

Forslag til vedtagelse nr. V 17 af Birthe Skaarup (DF) m.fl. (se forrige møde) vedtoges enstemmigt med 112 stemmer.

Hermed sluttede forespørgslen.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Anden (sidste) behandling af beslutningsforslag nr. B 39:

Forslag til folketingsbeslutning om opfordring til at trække aktstykke nr. 170 om anvendelse af ca. 31,7 mio. kr. i forbindelse med tiltrædelse af et Memorandum of Understanding vedrørende renovering m.v. af kasernebygninger i Szczecin i Polen til brug for et dansk-tysk-polsk multinationalt korps tilbage fra Finansudvalget.

Af Villy Søvnald (SF) m.fl.

(Fremsat 4/5 98. Første behandling 2/6 98. Betænkning 11/6 98).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Forslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

Forslaget til folketingsbeslutning forkastedes, idet 22 (SF, DF og EL) stemte for, 92 (S, V, KF, CD, RV, FP og KRF) imod; 1 (RV) stemte (ved en fejlafstemning) hverken for eller imod.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Anden behandling af lovforslag nr. L 53: Forslag til lov om ændring af lov om kunstig befrugtning i forbindelse med lægelig behandling, diagnostik og forskning m.v. (Enliges og lesbiske adgang til insemination samt lægelig behandling).

Af Anne Baastrup (SF), Dorte Bennedsen (S), Yvonne Herløv Andersen (CD), Vibeke Peschardt (RV), Frank Aaen (EL) og Tom Behnke (FP).

(Fremsat 3/4 98. Første behandling 24/4 98. Betænkning 10/6 98. 1 ændringsforslag af Margrete Auken (SF) 10/6 98).

Der var ikke stillet ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der stillet 1 ændringsforslag af Margrete Auken (SF).

Lovforslaget og ændringsforslaget sattes til forhandling under ét.

Forhandling

Dorte Bennedsen (S):

Jeg havde desværre ikke mulighed for at være til stede ved førstebehandlingen af dette forslag, som jeg er medforslagsstiller til; men da jeg efterfølgende læste debatten i Folketingstidende, kom jeg meget hurtigt til den konklusion, at der næppe kan siges meget nyt om det spørgsmål, som dette forslag omhandler. Jeg skal derfor blot meget kort redegøre for mine motiver for at medvirke ved fremsættelsen af forslaget.

Baggrunden er, at der ved behandlingen af det lovforslag om kunstig befrugtning, regeringen fremsatte i samlingen 1996-97, blev vedtaget et ændringsforslag, som forbyder læger at beskæftige sig med kunstig befrugtning af enlige. Dermed er vi kommet i den for mig helt absurde situation, at det er lovligt for alle andre end læger at beskæftige sig med kunstig befrugtning og herunder insemination, skønt det er lægerne, som har den faglige ekspertise.

Jeg respekterer selv de overvejelser, modstanderne af dette forslag har gjort sig; men når der fra visse sider argumenteres med barnets krav på en far og en mor, er det efter min mening en fejlargumentation.

Jeg er meget overbevist om, at det nu eksisterende forbud for læger ikke fører til, at færre enlige får børn, men derimod driver de pågældende ud i et gråt område med de risici, det kan indebære. Jeg skal i øvrigt henvise til bemærkningerne i betænkningen, hvoraf det meget klart fremgår, at forslaget ikke pålægger hverken amter eller læger en pligt til denne behandling. Det indebærer kun, at læger, som selv ønsker at kunne give denne behandling, kan gøre det uden at bryde loven.

Om ændringsforslaget uden for betænkningen fra fru Margrete Auken skal jeg blot meddele, at jeg agter at stemme imod, da jeg ikke er tilhænger af at ophæve donoranonymiteten.

(Kort bemærkning).

Anna-Marie Hansen (S):

De teknologiske muligheder for behandling af barnløshed udvides og ændres, og i takt med diskussionen om kriterierne for behandling og med loven om kunstig befrugtning fik vi, da forslaget blev vedtaget her i Folketinget, et fler-

tal, der sikrede, at kriterierne for kunstig befrugtning bygger på barnets ret til en mor og en far i relation til behandling af barnløshed, så ufrivillig barnløshed bliver taget alvorligt, samtidig med at barnet som et forbrugsgode afvises.

Som en konsekvens af forplantningsteknologiens udvikling er der opstået en række etiske dilemmaer, først og fremmest om barnets tilblivelseshistorie, der kompliceres af, at barnet som følge af den lovbestemte donoranonymitet fratages retten til at få kendskab til 50 pct. af sit biologiske ophav. I forbindelse med ændringsforslaget mener jeg, at det første skridt i den rigtige retning er taget til generelt at sikre børn, der bliver til via kunstig befrugtning, en mulighed for at få kendskab til deres biologiske ophav, og for det andet sikrer ændringsforslaget, at barnet vil kunne indhente oplysninger om sin genetiske far, hvis det skulle lykkes forslagsstillerne at ophæve § 3 i den nugældende lov, hvilket jeg absolut ikke håber.

Preben Rudiengaard (V):

På vegne af en del af Venstres gruppe må jeg udtale, at vi stemmer imod forslaget, og det gør vi under henvisning til FN's børnekonvention fra 1989, hvor det anføres, at et barn har ret til også at kende sit fædrene ophav. Vi mener på denne baggrund, at det er vigtigt, at et barn har denne mulighed, og derfor stemmer vi imod forslaget.

En del af os kan heller ikke acceptere det af fru Margrete Auken stillede ændringsforslag, idet man da først på et sent tidspunkt i livet vil få mulighed for at kende sit fædrene ophav, og det på et tidspunkt, hvor man er blevet gammel nok til at tage vare på sig selv. Derfor mener vi, at vi af hensyn til barnets tarv ej heller kan stemme for dette forslag.

Henriette Kjær (KF):

Jeg har ikke mange bemærkninger til lovforslaget, for vi har jo haft en lang diskussion både her fra Folketingets talerstol og også i medierne.

Jeg vil dog lige kommentere fru Margrete Aukens ændringsforslag uden for betænkningen. Jeg har sympati for det langt hen ad vejen, men har besluttet mig for at stemme imod, da det betyder, at barnet først når det bliver 18 år kan få kendskab til sin far, og det synes jeg er for sent i livet. Jeg taler i øvrigt også for resten af den konservative folketingsgruppe. Vi kan ikke støtte dette ændringsforslag.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Jeg er da ked af argumentationen med, at det sker på et sent tidspunkt, altså som voksen.

Det vigtige ved det er, at man kan vide det fra starten. Det er også det, der ligger i den svenske model, hvor man tilskynder til, at barnet får det at vide, og at det kan spore sin far, når det bliver voksent. For mig har det også været afgørende, at barnet ligesom kan have en forestilling om, at dets far godt vil vedkende sig faderskabet. Hvis jeg var barn i den situation, tror jeg, det ville betyde en kolossalt stor forskel, om det var sådan en historie, der kunne fortælles om min far, eller om der ikke var noget som helst at fortælle, og det er grunden til, at jeg mener, at den svenske ordning er god.

Nu går diskussionen jo generelt på donor-anonymiteten, og det kan jo godt være, når vi hører, hvad der sker på de sædbanker, som man åbenbart kan rekvirere fra pr. postordre, at det er noget, vi bliver nødt til at kigge på på et eller andet tidspunkt. Men jeg vil bare lige sige, at jeg er lidt overrasket over aldersargumentet, hvis det er sådan, at man først til den tid vil fortælle barnet, at det er blevet til på den måde. Så er jeg ikke sikker på, det er nogen god idé.

Anne Baastrup (SF):

Indledningsvis skal jeg sige på den største del af SF's folketingsgruppes vegne, at vi stemmer imod ændringsforslaget, som er stillet uden for betænkningen.

Under førstebehandlingen lykkedes det efter min bedste overbevisning for os at tale os lidt nærmere til hinanden. Siden lovforslaget oprindeligt blev vedtaget sidste år omkring denne tid på året, har der naturligvis været en offentlig debat, og i den forbindelse er det kommet klart frem, at det er muligt også for private i overensstemmelse med reglerne at købe sæd.

Den gruppe, som dette lovforslag vedrører, er den lille, afgrænsede gruppe, som af den ene eller anden grund har behov for lægehjælp, fordi de har et eller andet problem med deres underliv, så de kun kan blive gravide ved insemination. Den forståelse kom vi frem til under førstebehandlingen, og jeg vil derfor meget appellere til de medlemmer, der er usikre på, hvad deres egen begrundelse er for at stemme imod lovforslaget her i slutningen af ugen, om at gøre sig helt klart, at det er kun den lille gruppe, som reelt rammes, fordi de ikke kan få adgang til lægebehandling i Danmark. Man kan

anvende laboranter, man kan anvende dyrlæger, man kan inseminere sig selv, men der er den lillebitte, afgrænsede gruppe, som enten på grund af dårligt arbejdsmiljø eller fordi de fik en knallert, da de var 15 år, og kørte i kulde, eller af en anden grund har fået et problem med underlivet. Det er den gruppe, et folketingsflertal i givet fald forhindrer i at få lægehjælp, og det synes jeg man skal gøre sig klart.

Poul Nødgaard (DF):

Lad mig sige det med det samme: Dansk Folkepartis folketingsgruppe havde gerne set, vi slet ikke skulle have behandlet dette lovforslag i dag, men det skal vi altså.

Jeg vil gerne indledningsvis meddele, at hele folketingsgruppen vil stemme imod forslaget, og vi vil også stemme imod det ændringsforslag, der er stillet af fru Margrete Auken fra SF og åbner op for nogle ting, som jeg synes virker temmelig uhyggelige.

Jeg fatter slet ikke det ændringsforslag, SF her har stillet, men det må SF selv redde sig ud af. Men jeg vil sige, at vores grundopfattelse i Dansk Folkeparti er, at børn hører til i en familie og har krav på en far og en mor, og det, der nu lægges op til, er om ikke det stik modsatte, så i hvert fald noget, der er en hel del i den retning.

Jeg vil også gerne sige – hvad enten man kan lide at høre det eller ej – at det er jo ikke nogen ret at kunne få børn, og der er mange, der ikke kan få det. Jeg kunne sådan set måske lidt drilsk sige, at der er også mange mænd, som lever sammen og ikke er i stand til at få børn. Men nu vil man lægge op til en hel masse finurligheder, som kan åbne mulighed for, at enlige kvinder kan få børn.

Jeg synes, børn har krav på en far og en mor, og derfor vil jeg sige, at der ikke kan være nogen tvivl i vort sind: Dette lovforslag bør hele Tinget afvise.

Yvonne Herløv Andersen (CD):

Da lovforslaget om kunstig befrugtning blev vedtaget, skete der jo det, som nogle gange sker, når man slipper demokratiet løs: det viste sig, at der var flertal på nogle områder, hvor man ikke havde forventet det, og dermed blev der udeladt en bestemt gruppe mennesker, som ikke længere kunne få lægehjælp. Det er sådan set det, sagen drejer sig om.

Jeg synes, fru Anne Baastrup understregede meget godt, hvad det var for en speciel gruppe,

vi hentyder til: dem, der har brug for det, men som er udelukket fra det. De andre skal nok finde ud af at få hjælp på den ene eller den anden måde, men det var jo rarere, hvis det var ved lægens hjælp.

Derfor understregede jeg jo også ved førstebehandlingen det principielle i, at vi har en sygehuslov, hvor der står, at der er fri og lige adgang. Og det er der så ikke. Var det så endda bare det, at man kunne gå hen og betale sig til en læges hjælp på en privatklinik, men det kan man heller ikke. Det har man heller ikke valgt man skulle kunne. Men alle andre må, som det er sagt før, gerne hjælpe til.

Så er der et ændringsforslag til behandling i dag, som har en meget besynderlig form for logik, idet fru Margrete Auken ønsker at ophæve den diskrimination, som jeg synes der ligger i, at man overhovedet har undtaget en ganske bestemt gruppe mennesker fra lægehjælp. Det gør man så godt ved at indføre en anden type diskrimination, nemlig at det præcis på det her smalle område er et spørgsmål om at få oplyst, hvem faderen er. Jeg kan godt forstå, hvis man forfølger det mål, som man vel tabte, da lov om kunstig befrugtning blev vedtaget, nemlig at få ophævet anonymiteten, men jeg synes, det er en diskrimination at indføre det på det her smalle område.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Jeg kan simpelt hen ikke få ind i knolden, hvorfor fru Yvonne Herløv Andersen er så optaget af, at der skal være så mange som muligt, der diskriminerer. Det er, som om det er blevet en mærkesag, at man ikke vil kunne læse andre holdninger ud af det, vi siger, end at så må det være en anden lusket måde at indsmugle diskrimination i sagen på.

Jeg har i denne her samling hele vejen igenem – og det har de også, som jeg taler for – været optaget af barnets tarv, og det må fru Yvonne Herløv Andersen undskylde mig, det har altså været mit mål i denne her sag. Det kan godt være, vi skal lande i generelt at ophæve donoranonymiteten, det kan godt være, af hensyn til barnet. Det tyder nogle af de meldinger, vi har fået fra FN, på.

Det, vi har sagt indtil videre, er – fordi vi godt ville hjælpe præcis den gruppe, som fru Anne Baastrup taler om, fordi det er præcis den gruppe, det drejer sig om: Jamen hvis de kan komme her uden at skulle have en mand med,

som så, hvad skal vi sige, uærligt skal sige, at han vil være far til barnet, så skal de kunne få lov til at få den hjælp. Men vi vil stadig væk beskytte barnet først og fremmest. Og det er ikke diskrimination, ligeegyldigt hvor ivrig fru Yvonne Herløv Andersen er efter at få understreget det som diskrimination.

(Kort bemærkning).

Yvonne Herløv Andersen (CD):

Jeg bad om, men fik ikke noget svar på den besynderlige form for logik, der ligger i at ville ophæve én diskrimination og så indføre en anden for præcis den samme gruppe. Måske er det for at få lidt balance i det.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Nu siger jeg det, og jeg håber, det bliver sidste gang, jeg skal sige det til fru Yvonne Herløv Andersen: Det er ikke diskrimination! Vi vil sikre, at barnet på en eller anden måde har en far og ikke bare en klat, og dér er den primære interesse altså barnet. Det er den svage part i det her og det, uanset hvad fru Yvonne Herløv Andersen prøver at pådutte mig og andre i denne her sag. Der er måske nogle, der diskriminerer, det skal jeg ikke kunne sige, men vi er en meget stor gruppe, der meget vil have os frabedt de dér ubehagelige beskyldninger fra fru Yvonne Herløv Andersen, som om det var en lyst at blive diskrimineret, hvis man var lesbisk.

Vibeke Peschardt (RV):

Der kan jo siges mange spændende ting om diskrimination, men jeg vil godt repetere fra førstebehandlingen af forslaget til ændring af loven. Det gik faktisk ud på at ophæve diskrimination, nemlig den diskrimination, der er i forhold til sygehusloven. Der er grund til at repetere, at man ved at beholde lov om kunstig befrugtning, som den er i øjeblikket, diskriminerer en bestemt gruppe ud, ikke bare fra offentlig sygehusbehandling, men også fra sygehusbehandling i det private system. Det betyder, at læger på private klinikker ikke kan foretage insemination af enlige kvinder, og det mener jeg er diskriminerende over for den gruppe. Samtidig er det kriminaliserende over for de læger, der så måske gør det alligevel.

Endelig kan man sige, at det forhindrer jo ikke nogen i at rejse til Sverige eller et andet sted og få foretaget de her behandlinger. Det

forhindrer heller ikke, at man importerer særlige sets til at foretage de her ting selv. Og det vil sige, at den lovgivning, der ligger nu, aldrig vil komme til at virke. Der vil blive født nøjagtig lige så mange børn, som der altid er blevet.

Til allersidst vil jeg sige om fru Margrete Aukens ændringsforslag her, at jeg synes, det er en klargørelse af hendes synspunkter i forhold til tidligere. Personlig kan jeg ikke stemme for det, men jeg ved, at der er personer i gruppen, der er enige i, at man gerne vil ophæve donor-anonymiteten. Der er altså en chance for at gøre det her på en isoleret ting, og til næste år, når den oprindelige lovgivning skal tages op til revision, bliver der jo mulighed for at se på det her problem igen.

Jann Sjørnsen (KRF):

Kristeligt Folkeparti meddelte allerede ved førstebehandlingen af L 53, at vi ikke kunne støtte forslaget, fordi vi tager det udgangspunkt, at børn har krav på både en far og en mor, og også at det, at vi kan tilbyde kunstig befrugtning, ikke skal føre til, at alle lige pludselig skal have den ret at kunne få børn og hjælp til at få det ad kunstig vej.

Det ændringsforslag, som fru Margrete Auken har stillet her i forbindelse med andenbehandlingen, ændrer ikke på vores stillingtagen som sådan. Det er da en diskussion værd, om man skal have donoranonymitet eller ej, men uanset det vil også fru Margrete Aukens forslag åbne op for, at den såkaldte biologiske leverandør, som en minister vist tidligere kaldte donoren, blot forbliver mere eller mindre ukendt, og at der i udgangspunktet for en gruppe af kvinder i denne her sammenhæng ikke bliver tale om, at barnet kommer til at vokse op med en far.

Derfor fastholder vi vores grundlæggende synspunkt, at når vi skal tilbyde denne her form for kunstig befrugtning, også insemination, er det for os et spørgsmål om, at der reelt er tale om et parforhold, et ægteskab mellem en mand og en kvinde, og ikke bare et spørgsmål om, hvorvidt man nu er anonym som far eller man ikke er det.

Så vi afviser fra Kristeligt Folkepartis side, fra hele folketingsgruppens side, det af fru Margrete Auken stillede ændringsforslag.

Formanden:

Så er der tre medlemmer, der har bedt om ordet som privatister. Det er først fru Margrete

Auken, hr. Hans Peter Baadsgaard og derefter fru Anna-Marie Hansen.

Margrete Auken (SF):

Jeg vil godt argumentere lidt for det her ændringsforslag, fordi jeg synes, det netop klargør holdningen til barnet i denne her sammenhæng, og man får tydeliggjort, at der ikke er optaget af, hvordan de voksne i øvrigt måtte leve deres liv. Det er altså et spørgsmål om at sikre barnet. Og jeg vil godt her lige benytte lejligheden til at sige, at det, at kvinder lyver over for lægen, eller hvem det nu måtte være, kan vi jo aldrig nogen sinde blande os i. Det skal vi sådan set heller ikke. Men så er det hendes ansvar. Så er det hende, der skal fortælle sit barn: Jeg har løjet; den mand, der står anført som din far, er ikke din far. Så er det hendes tunge ansvar i forhold til barnet at lyve om det her. Det tror jeg mange kvinder alligevel vil undse sig for, fordi de først og fremmest er deres børns mødre i sådan en situation. Men det er ikke noget, vi kan blande os i lovgivningsmæssigt.

Jeg har spurgt ministeren, og jeg synes, det er vigtigt, vi får det sagt – og ministeren må gerne gå op og afkræfte det, hvis det er galt; jeg kan ikke se, der ligger noget bilag på det, men nu sidder jeg jo ikke i udvalget: Hvor mange er blevet smittet ved de dér lidt friere metoder, som har været brugt hidtil, og som jeg ikke synes er uforsvarlige, hvis man i øvrigt ser sig godt for?

Jeg synes ikke, det er uforsvarligt, når lesbiske finder en ven, som påtager sig at være, hvad skal vi sige, barnets far på en eller anden måde. Jeg kender adskillige af dem, og jeg synes, det er livsforhold, som jeg godt kan acceptere, eller i hvert fald er det, der gør, at jeg ikke kan acceptere dem, det samme, som gør, at jeg i andre tilfælde ikke kan acceptere, hvordan folk behandler deres børn. Det er ikke på grund af den sociale struktur i det.

Og jeg vil godt have ministeren til at bekræfte, at der ikke er tale om, at det har været noget særlig farligt, de har indladt sig på, disse kvinder, hvis de i øvrigt har båret sig forsvarligt ad. Jeg tror nemlig ikke, der er eksempler på det, som vi har kunnet måle nogen steder – også lige sagt til beroligelse for de mange kvinder og mange lesbiske, som stadig væk foretrækker, at barnet skal have en far. Der er mange lesbiske, der har det sådan, og jeg synes, man i denne

sammenhæng skal kreditere dem for, at de bærer sig så ansvarligt ad.

Jeg vil også gerne spørge ministeren, om det kan være rigtigt – nu går jeg tilbage til mit ændringsforslag – at man ikke kan få noget tal fra Sverige for, hvordan det er gået med udviklingen i donorer, efter at man helt har afskaffet donoranonymiteten i Sverige. Det være lige sagt til, hvem det nu var, der sagde, at så kunne man jo bare tage til Sverige. Det er så det, man ikke kan, hvis ikke man vil have donoranonymiteten brudt. Det er klart, at i dag kan man jo sådan set gøre det, hvis man accepterer – det tror jeg såmænd også lesbiske ville gøre – at den donoranonymitet var brudt. Jeg tror ikke, det er så afgørende dér. Jeg tror, det er inde i vores system, det her går galt.

Men jeg ville egentlig godt vide, hvis ministeren kan oplyse det nu, om vi har tal på, hvad der er sket, for det kan jo også være vigtigt at vide, hvis vi skal revidere hele loven generelt om donoranonymiteten i henhold til FN's børnekonvention til næste år. Jeg tror, vi kan blive nødt til det i det hele taget, efter at det er kommet frem med den dér postordrefar. Jeg var i hvert fald ikke klar over, da vi havde det til behandling allerførste gang, at man kunne få en far ved bare at klikke sig ind på Internettet på en eller anden måde. Det synes jeg måske er meget betænkeligt. Så vi bliver under alle omstændigheder nødt til at kigge på det her og se, hvad det er for en slags styr, der er på det.

Så vil jeg endelig sige til sidst om hospitalerne, at jeg er enig med forslagsstillerne i, at det efterhånden vil blive en meget, meget lille gruppe, vi taler om. Jeg vil stadig væk stemme imod det, da det ikke er på grund af gruppens størrelse, men på grund af børnene. Hvis ikke vi får donoranonymiteten brudt, vil jeg stadig stemme imod det. Men jeg vil lige gøre opmærksom på, at selv hvis den nye lov kommer igennem, som vi har til anden behandling i dag, altså hele loven, så står det jo stadig væk hospitalerne frit for at sige nej.

Det vil sige, at den dér åbne adgang til hospitalsbehandling har man ikke alligevel, medmindre de gerne selv vil fra den anden side, for jeg kan forstå på forslagsstillerne, at man ikke er optaget af at ophæve amternes ret til at nægte behandling af par, hvor der ikke er en far. Man vil ikke komme og bestemme, at de skal behandle enlige, sådan som man i sin tid bestemte, at de skulle lave mikroinsemination. På trods

af at der var amter, der bestemt ikke var glade for det, bestemte man, at det skulle de gøre.

Jeg vil godt spørge: Holder forslagsstillerne fast ved, at man ikke vil tvinge amterne til at behandle, altså mikroinseminere, enlige kvinder? Det er jo ganske interessant i denne her sammenhæng. Jeg håber, at man undlader den tvang, men jeg var da meget fortørnet over, eller bestyrtet over, at man i sin tid tvang amterne til en mikroinsemination, som kritiseres så mange steder fra, men pludselig kom sundhedsministeren – det var jo fru Yvonne Herløv Andersen – og meddelte, at det havde de bare værsgo at gøre.

Men jeg vil agitere meget for vores ændringsforslag. Jeg håber, det går igennem, for så kan jeg stemme for lovforslaget. Det vil jeg ikke kunne ellers, og det gælder også nogle andre i vores gruppe.

(Kort bemærkning).

Dorte Bennedsen (S):

Fru Margrete Auken stillede et spørgsmål til forslagsstillerne om, hvorfor vi ikke ønskede at tvinge amterne. Jeg tror, spørgsmålet må bero på en misforståelse, for amterne har jo heller ikke pligt i dag. De lægger selv kriterierne for, om de vil tilbyde denne behandling. Det, vi ønsker, er at ophæve forbudet mod, at læger må deltage i dette her. Det vil sige, at hvis amter ikke ønsker at gøre det, vil enlige kunne søge hen på private klinikker og få behandlingen.

Det her lægger fuldstændig parallelt op til, som reglerne er i dag, at det er amterne, der lægger kriterierne.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Det er jo en vigtig klargøring det her, og dér må sundhedsministeren eventuelt rette mig, hvis jeg har misforstået det, men jeg husker, at da jeg sad og behandlede loven her, altså den gamle lov, i Sundhedsudvalget, kom der en række spørgsmål netop om mikroinsemination, som man jo ved meget, meget lidt om. Man kommer med sådan en sædcelle, der ikke engang kan gå selv, og som skal køres frem i kørestol og skubbes ind. Og vi hørte jo fra en række andre forskere, at det faktisk var lidt betænkeligt. Så var der amter, der sagde, at den behandling ville de ikke tilbyde, og så kom ellers den daværende sundhedsminister med den store pind ned over fingrene på dem. De havde bare værsgo at tilbyde den behandling.

Og jeg vil godt spørge, om det faktisk er sådan, at amterne selv kan afgøre, om de vil bruge mikroinsemination.

Hans Peter Baadsgaard (S):

Jeg synes, det er interessant at lytte til debatten her. Det er også interessant at læse betænkningen. Børnene, som det drejer sig om, er så godt som ikke nævnt, heller ikke i debatten her nu. For mig er det helt afgørende, at det forslag her drejer sig om, hvorvidt vi vil sikre alle børn retten til en far og en mor.

Så kan man tale om diskrimination eller ikke diskrimination. Man kan vel også sige, hvis der endelig skulle være diskrimination i det her, at de børn, der så bliver født uden retten til en far og en mor, bliver diskrimineret.

Derfor er det helt afgørende for mig, som i sin tid har været medforslagsstiller af § 3, at vi spørger, hvad barnets tarv er.

I alle andre sammenhænge er vi ikke i tvivl om, at det er barnets tarv, at der er både en far og en mor. Det er det selvfølgelig også i disse situationer, men så er der nogle, der synes, at der er nogle andre hensyn, der går foran, og så nedtoner man barnets tarv lidt.

Justitsministeriets Børneudvalg lægger det også til grund, når det anbefaler, at vi fortsat skal bestræbe os på, at ethvert barn får ret til en far og en mor. Det er helt klart i dets anbefalinger, at det skal vi fortsat bestræbe os på. Det er også det, Børnelovsudvalget fremhæver, når det siger, at vi utvivlsomt overtræder internationale forpligtelser, hvis vi gennemfører det, som forslagsstillerne her har lagt frem, nemlig forpligtelsen til at arbejde for, at børn så vidt muligt skal kende begge forældre, samt at forældrene i videst muligt omfang skal have fælles ansvar for barnets opdragelse og udvikling. Sådan er det beskrevet i Børnelovsudvalgets betænkning, men det ser Folketinget altså også stort på, hvis det vedtager det lovforslag, der ligger på bordet nu.

Jeg vil gerne fremhæve en ting mere fra Børnelovsudvalget. Vi har hidtil i faderskabs-sager bestræbt os på, endda med trussel om bødestraf, at den enlige mor oplyser, hvem barnets far er. Det anbefaler Børnelovsudvalget at vi fortsat skal gøre, og jeg glæder mig til at se eller synes i hvert fald, det bliver interessant at se, hvordan Justitsministeriet vil håndtere de anbefalinger, der er kommet fra Børnelovsudvalget i den forbindelse.

Hvis vi vedtager det her, er det selvfølgelig umuligt at fastholde, at en mor skal oplyse faderens identitet, hvis ikke hun ønsker det. Derfor vil det her få videre konsekvenser, og til sidst må vi opgive at forsøge at fastslå faderskabet i de tilfælde, hvor forældrene ikke på forhånd synes, det er helt naturligt, at det er fastslået. Det her får nogle voldsomme konsekvenser for vores familiesyn, for vores menneskesyn, og det får også konsekvenser på andre områder end lige dem, der angår enliges og lesbiske ret til at få kunstig befrugtning.

Jeg skal sige, at det ændringsforslag, der er stillet af fru Margrete Auken, kan jeg støtte, for hvis det her skulle blive vedtaget til slut, vil jeg gerne have, at ændringsforslaget er vedtaget, sådan at barnet i det mindste har en genetisk far, men jeg vil helst ikke bytte en social far ud med en genetisk far.

Jeg vil godt støtte ændringsforslaget, men det betyder ikke, at jeg vil støtte lovforslaget i dets helhed.

(Kort bemærkning).

Dorte Bennedsen (S):

Hr. Hans Peter Baadsgaard talte meget engageret om barnets ret til en far og en mor, og at vi skal sikre barnets ret til en far og en mor. Det er der vel hen ad vejen ikke nogen, der kan være uenige i, men hvordan vil hr. Hans Peter Baadsgaard sikre barnets ret? Tror hr. Hans Peter Baadsgaard overhovedet, at fordi vi forbyder læger at deltage i dette her med deres faglige ekspertise, vil der blive født færre børn af enlige mødre?

Jeg sad før og tænkte på, at i virkeligheden havde det været konsekvent af modstanderne af vores forslag, at de samtidig havde stillet et ændringsforslag, der forbød enlige at blive gravide. Det er nok heller ikke praktisabelt, men det havde jo været en konsekvent holdning.

Vi har nogle principper, vi alle kan være enige om, og så har vi en verden, der rent faktisk ser anderledes ud. Jeg synes, vi skal understøtte, hvor vi kan, men at sige, at de eneste mennesker, der har forstand på tingene, ikke må beskæftige sig med dette område, er og bliver absurd.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Den tale, som fru Dorte Bennedsen holdt her, er det jo heldigvis overladt til hr. Baadsgaard at

svare på. Der er ingen grund til at lave konsekvensmageri af denne art her.

Jeg vil godt sige, at hvad angår under alle omstændigheder at sikre barnet ret til en far, skylder jeg en undskyldning fra førstebehandlingen af loven, for da påstod jeg, at bl.a. Foreningen Far kun kom til at tænke på barnets ret til en far, når der var skilsmisse i farvandet. Der er jo en del, der har det sådan, at det er først, når der er skilsmisse i farvandet, at retten til et barn dukker op; det er altså hele tiden de voksnes interesser.

Jeg er så siden hen blevet heftigt belært af tilsendte artikler osv. fra Foreningen Far, og det skal virkelig medgives dem her, for jeg kan sagtens komme til at skændes med dem i andre sammenhænge, at de har gjort meget ud af, at barnet har ret til en far, også selv om man – om jeg så må sige – ikke på forhånd ved, hvem han er.

Jeg vil så sige til hr. Baadsgaard, at jeg tror, at det for alle os, der stemmer imod loven til sidst – jeg stemmer for den, hvis ændringsforslaget kommer igennem – er hensynet til barnet, der er i centrum.

(Kort bemærkning).

Tom Behnke (FP):

Må jeg ikke have lov til at gøre opmærksom på som en kort bemærkning til hele spørgsmålet om det genetiske ophav og det ændringsforslag, som er stillet af fru Margrethe Auken, at dette ændringsforslag jo har ganske, ganske vidtrækkende konsekvenser, som jeg synes at debatten slet ikke har taget højde for, og som man slet ikke har været inde på.

De, der i god tro har været med til at levere til sædbanken, vil jo efter dette ændringsforslag kunne bindes op på at være far til et barn, og det har jo konsekvenser i anden lovgivning. Hvem skal betale børnepengene til et barn, når man nu pludselig ved, hvem der egentlig er far til det? Ja, det skal faderen.

Med en sådan ordning hvem ved så, hvor mange børn man i virkeligheden er far til? Derfor: Inden sådan et ændringsforslag skal vedtages, kræver det en meget, meget grundigere debat, end der har været mulighed for her i dag, og derfor skal jeg anbefale alle, hvad enten de stemmer for eller imod selve forslaget, i hvert fald at forkaste det her ændringsforslag, for det får nogle konsekvenser, som vi slet ikke har gennemdrøftet endnu.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Jeg vil bare sige til hr. Tom Behnke, at hvis han havde læst forslaget, ville han have set, at der udtrykkeligt står – fuldstændig som i Sverige – at man ikke kan komme med civilretlige krav i denne situation. Det står klart, det er faktisk gennemarbejdet, og sådan er det også i den svenske lovgivning.

Problemet dukker selvfølgelig op, hvis man indvilliger i at være donor, for så må man altså tilkendegive, at man er indforstået med, at ens anonymitet brydes. Det er det eneste sted, hvor det i givet fald kommer ind, at man må være indforstået med det på de vilkår, som bliver indført i loven, men det får ingen civilretlige følger.

Der er ingen krav om børnepenge. Man kan kun, efter at barnet er fyldt 18 år, risikere, at barnet tager kontakt. Moderen må ikke engang vide, hvem man er.

(Kort bemærkning).

Hans Peter Baadsgaard (S):

Jeg er da helt enig med fru Dorte Bennedsen i, at vi ikke kan lovgive om folks adfærd, men vi kan sende nogle signaler, og vi kan lave nogle regler. Hvis dette lovforslag bliver vedtaget, sender Folketinget det signal, at for eftertiden har vi ikke interesse i, ønsker vi ikke, at et barns ret til en far og en mor skal være det grundlæggende.

For faderskabssager har jeg nævnt, at det vil få den konsekvens, at når justitsministeren til efteråret skal fremsætte forslag til en ny børnelov, vil han skulle følge det her op ved at sige, at så skal man heller ikke i andre sager forfølge det mål at fastslå faderskabet til børn for at fastholde det princip, som også i Børnelovudvalgets betænkning er det helt grundlæggende, nemlig at det er barnets tarv at have ret til en far og en mor.

Det er altså ikke et spørgsmål om, hvorvidt vi i detaljer kan regulere folks adfærd. Det er et spørgsmål om, hvorvidt Folketinget vil sende de rigtige signaler og pege på de udviklingsretninger, som vi ønsker på disse områder. Det er noget helt andet end at foregøgle os selv, at vi kan regulere folks adfærd i detaljer, og det har jeg aldrig gjort.

Anna-Marie Hansen (S):

Lovforslaget her er fremsat med den hensigt at ophæve § 3, hvoraf fremgår, at læger kun må

tilbyde kunstig befrugtning til kvinder, som er gift eller lever sammen med en mand i et ægteskabslignende forhold.

Lovforslaget viser, hvorledes de nye forplantningsteknikker danner grundlag for ændringer i menneskets forplantningsbevidsthed. De teknologiske muligheder for behandling af barnløshed udvides og ændres, og i takt hermed diskuteres kriterierne for behandlingen.

Med loven om kunstig befrugtning i forbindelse med lægelig behandling, diagnostik og forskning, jf. lov nr. 460 af 10. juni 1997, blev rammerne for kunstig befrugtning vedtaget af et flertal her i Folketinget, der sikrede, at kriterierne for kunstig befrugtning bygger på barnets ret til en mor og far i relation til behandling for barnløshed, således at ufrivillig barnløshed bliver taget alvorligt, samtidig med at barnet afvises som et forbrugsgode.

Som en konsekvens af forplantningsteknologiens udvikling findes en række etiske dilemmaer, først og fremmest at barnets tilblivelseshistorie kompliceres af, at barnet som følge af den lovbestemte donoranonymitet fratages retten til at få kendskab til 50 pct. af sit biologiske ophav.

I forbindelse med det aktuelle lovforslag finder jeg det yderst betænkeligt, at det med ønsket om en fordelingsretfærdighed påstås, at enlige og lesbiske diskrimineres på grund af gældende lovs kriterier for kunstig befrugtning.

I argumentationen ses bort fra, at kunstig befrugtning er indført i det danske sundhedsvæsen som en behandling af barnløshed. Det at være enlig eller lesbisk betragter jeg ikke som en sygdom eller en behandlingskrævende tilstand. Derfor vil jeg også afvise, at enlige og lesbiske bliver diskrimineret, fordi de ikke kan blive behandlet for barnløshed ved hjælp af teknikker til afhjælpning af barnløshed.

Argumentationen for at ophæve bestemmelsen om, at kunstig befrugtning kun kan tilbydes kvinder, der er gift eller lever sammen med en mand i et ægteskabslignende forhold, bygger på en teknologisk tilgangsvinkel til barnet og er et skridt i retning af at ændre barnets status.

Jeg finder det dybt betænkeligt, hvis konsekvensen af mulighederne for behandling af barnløshed udvikler sig i retning af en rettig-hedstankegang, hvor barnet tolkes som et produkt eller en ting, som man uanset barnets tarv kan erhverve sig, eller hvor man anskuer barnet som en serviceydelse, som alle voksne har et retskrav på.

Barnet er ikke et rettighedsobjekt, og jeg vil derfor advare imod forveksling af almindelig tolerance over for lesbiske med deres krav om retten til kunstig befrugtning.

Jeg mener, at samfundet har en særlig forpligtelse til at tilgodese barnets tarv, når samfundet stiller behandlingsforanstaltninger til rådighed, som berører barnet.

Ændringsforslaget om, at kvinder, som ikke er gift, eller som ikke lever i et ægteskabslignende forhold, kun må tilbydes kunstig befrugtning, såfremt donoranonymiteten ophæves, stemmer jeg for af to grunde, nemlig for det første, som jeg tidligere har nævnt, fordi det er et skridt i den rigtige retning til generelt at sikre børn, der bliver til via kunstig befrugtning, en mulighed for at få kendskab til deres biologiske ophav, og for det andet fordi ændringsforslaget sikrer, at barnet vil kunne indhente oplysninger om sit biologiske ophav.

Jeg håber, at vi fortsat har den lov, som vi vedtog i 1997, og selv om jeg stemmer for ændringsforslaget, betyder det ikke, at jeg vil støtte lovforslag nr. L 53.

Sundhedsministeren (Carsten Koch):

Jeg skal meget kort gøre rede for, at regeringen vil stemme for lovforslaget.

Begrundelsen kan man se i forbindelse med førstebehandlingen, så der er ingen grund til at gentage den.

Ændringsforslaget vil vi stemme imod, og en af grundene til det er, at det er et forslag, som har vidtrækkende konsekvenser, og da vi jo skal revidere selve loven i samlingen 1999-2000, synes vi, det var mere passende, at vi tog hele debatten op i forbindelse med det, hvor man alligevel skal foretage en fuldstændig revision af selve loven.

Regeringen vil altså stemme nej til ændringsforslaget og stemme ja til selve lovforslaget.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Jeg havde faktisk stillet nogle spørgsmål til ministeren, og jeg mener også, jeg siden har prøvet at få dem besvaret.

Jeg vil egentlig godt have dem besvaret her, for det er min eneste chance.

Sundhedsministeren (Carsten Koch):

Ja, jeg skal svare på de spørgsmål.

Fru Margrete Auken spørger først, hvor mange der har været smittet i forbindelse med

de her tilfælde. Det er der ikke tal for overhovedet.

For det andet spørges der om tallene fra Sverige, efter at man har ophævet anonymiteten. Dertil kan jeg sige, at ved den lejlighed faldt antallet af donorer betragteligt. Jeg kan ikke på nuværende tidspunkt sige noget om det nuværende antal donorer, men det faldt altså ganske betydeligt, da man indførte det her. Der er ikke flere tal, jeg kan oplyse om, med hensyn til det her.

Så var der spørgsmålet, om amterne blev påtvunget en anvisning af IVF-behandling, og det kan jeg ikke på nuværende tidspunkt svare på, men vil gerne svare i udvalget eller i forbindelse med revision af loven. Jeg kan ikke på nuværende tidspunkt svare på det.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Ændringsforslaget uden for betænkningen af Margrete Auken (SF) forkastedes, idet 18 stemte for, 103 imod; 1 stemte hverken for eller imod.

Lovforslaget overgik derefter til tredje behandling.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

5) Anden behandling af lovforslag nr. L 39: Forslag til lov om anlæg af rute 18, strækningen Ris-Ølholm, og om nedlæggelse af visse vejstrækninger som hovedlandeveje m.v.
Af trafikministeren (Sonja Mikkelsen).
(Fremsat 1/4 98. Første behandling 16/4 98. Betænkning 11/6 98).

Der var stillet 1 ændringsforslag i betænkningen. Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget og ændringsforslaget sattes til forhandling under ét.

Forhandling

Lis Greibe (S):

Socialdemokratiet stemmer imod det stillede ændringsforslag om at bygge Ris-Ølholm-stykket af rute 18 som motorvej i stedet for motortrafikvej.

Nogle vil måske forsøge at udlægge dette som en betontung, ideologisk holdning, og jeg må derfor hellere skynde mig at udmelde, at vi ikke principielt er imod motorveje. Sagen er, at ingen saglige og gode grunde og argumenter taler for at vælge motorvejsløsningen frem for en motortrafikvejsløsning på Ris-Ølholm-strækningen ad rute 18.

Med en forventet årsdøgnstrafikbelastning på under 7.000 befinder vi os bestemt i et område, hvor det ville være totalt usagligt at anlægge en motorvej og dermed lægge passive 90 mio. kr. ekstra ud i landskabet uden dokumenteret behov. Først når hele rute 18 er udbygget, forventes et trafiktal på ca. 11.000, men da en motortrafikvej har en kapacitet på op til 15.000 årsdøgnsenheder, befinder vi os selv til den tid stadig ca. 35 pct. fra et tal, der overhovedet kunne tale for en motorvej.

Mange er tilsyneladende heller ikke klar over, at nye motortrafikveje anlægges med stort set samme standard som motorveje, dvs. med nødspor, tilslutningsanlæg, sideanlæg, alle skærende veje ført over eller under, facadeløs og med faunapassager, i modsætning til tidligere etablerede motortrafikveje. Næsten eneste forskel er den lavere hastighed, og at de normalt kun har én kørebane hver vej. De kan dog også anlægges med tre eller fire spor.

Vi skal naturligvis være fremadsynede. Det er vi imidlertid også via de fremlagte prognoser, der rækker et godt stykke hen i næste århundrede, og hvis der om årtier uforudset skulle vise sig en belastning på rute 18, der kræver en motorvejsløsning, har vi også taget højde for dette. Linjeføringen er fastlagt, således at det er muligt at udbygge motortrafikvejen til motorvej, og trafikministeren har i sit bebudede ændringsforslag om også at forberede de to overskæringsbroer til en fremtidig motorvejsløsning lagt op til en ekstra investering på 5 mio. kr. i en eventuel udbygning af rute 18.